

Тръстиков блатар *Circus aeruginosus*

Сн. Ian Albert Hellings CORNH

Степен на проученост, обзор на наличната информация и принос на проекта

В България миграцията е целенасочено проучвана след 1977 г. (Laine, 1978). По-добре проучена е есенната миграция. Пролетният прелет е през март, а есенният – от началото на август до края на октомври (Симеонов и др., 1990). В периода 1979 до 2003 г. (с изключение на 1994, 1995, 1997 и 2000 г.) е проучена есенната миграция на вида в района на Атанасовското езеро, като за 24-годишния период са регистрирани числености от 66 (1983 г.) до 1575 (1993 г.) индивида за миграционен сезон (Michev et al., 2011). Според това проучване миграцията на тръстиковия блатар започва от първата десетдневка на август и продължава до последната десетдневка на октомври, като най-интензивна е през септември с пикови числености около 11 септември. През 1997 г. при целево проучване на есенната миграция в района на местността „Пода“ в източната част на Мандренското езеро са отчетени 116 тръстикови блатари за един миграционен сезон (НБОИ, 2012). През същата година на Атанасовско езеро не е провеждано проучване на есенната миграция. При проучване на есенната миграция в района на Котел в Стара планина през 1998 г. са наблюдавани 600 тръстикови блатари за миграционния сезон. Миграция на тръстикови блатари е наблюдавана в района на Балчик през 2003 г. при целенасочено проучване на миграцията, свързано с намерения за развитие на ветропаркове, като за един миграционен сезон са установени да прелитат 260 индивида (НБОИ, 2012). През есента на 2004 г. в рамките на целенасочено проучване на есенната миграция в Източна България, паралелно на 9 наблюдателни точки за целите на Natura 2000, миграция на тръстикови блатари е установена в района на Добруджа при Българево (195 индивида), Горичане (62 инд.), Балчик (1189 инд.), Рогачево (506 инд.), при село Мадара (33 инд.), в Източна Стара планина – при селата Баня (267 инд.) и Паницово (289 инд.), в района на Созопол при село Равадиново (94 инд.) и в Странджа при Малко Търново (47 инд.) (БДЗП, 2005). Най-голям брой мигриращи тръстикови блатари през този миграционен сезон са наблюдавани при Балчик. На временни наблюдателни точки при Златар и Кабиюк могила край Шумен също са установени да прелитат единични птици. При това проучване е установено, че през 2004 г. миграцията на тръстиковия блатар започва от началото на август и продължава до края на октомври с пикови числености на мигриращите птици в средата на септември. През 2005 г. при проучването на есенната миграция в Източна България паралелно на 9 наблюдателни точки, тръстикови блатари са установени в района на Добруджа при Горичане (199 инд.), Българево (210 инд.), Топола (205 инд.), Безводица (421 инд.), Кремена (267 инд.), Суворово (124 инд.) и Ефрейтор Бакалово (наблюдателна точка Суха река) (77 инд.), в района на Провадия (119 инд.) и Атанасовско езеро (208 инд.), като най-голям брой прелитащи тръстикови блатари за миграционния сезон са установени в Добруджа – при село Безводица. През 2005 г. есенната миграция на тръстиковия блатар започва в началото на месец август и продължава до края на октомври. Интензивна есенна миграция е наблюдавана в средата и в края на септември. В периода от 2006 до 2010 г. започват да се провеждат проучвания на миграцията на

птиците във връзка с инвестиционни интереси за изграждане на ветрогенератори, като проучванията са съсредоточени основно в Добруджа. При тези проучвания мигриращи тръстикови блатари са наблюдавани при Българево, Каварна, Хаджи Димитър, Селце, Могилище, Бежаново, Шабла, Пролез, Горичане, Сърнино, Василево, Люляково, Снягово, Добротич, Телериг, Карапелит, Росица, Александрия, Добрин, Стан, Мировци. Най-голям брой мигриращи тръстикови блатари са установени през 2010 г. при село Люляково – 387 индивида за миграционния сезон (Герджиков, Илиев, 2012), а също така при Снягово – 349 индивида. През 2006 г. най-голям брой мигриращи тръстикови блатари е установен при Хаджи Димитър (240 инд.) и Каварна (180 инд.). В периода 2008 – 2009 г. проучвания на есенната миграция са осъществени и по поречието на река Дунав и Дунавската равнина, като мигриращи тръстикови блатари са установени да прелитат в района на село Иваново (в Защитена зона „Ломовете“) – 8 индивида, Въбел (в Защитена зона „Никополско плато“) – 229 индивида, Песчинското блато (в защитена зона „Комплекс Беленски острови“) - 208 индивида, блатото Кайкуша (в защитена зона „Свищовско-беленска низина“) – 268 индивида и в района на село Златия (в защитена зона „Златия“) – 49 индивида (НБОИ, 2012).

В Световния справочник на миграционните пътища на грабливите птици (Zalles, Bildstein, 2000) като места със значителна миграция на тръстикови блатари, освен Атанасовско езеро, са посочени Котленска планина (600 инд.), Малко Търново (10 инд.), нос Емине (45 инд.) , Луда Камчия (60 инд.) и курорта Албена (75 инд.) Други места с установена миграция на тръстикови блатари са нос Калиакра, Малко Търново, Ломовете, Кресна, Пловдив, Софийската котловина, Радовец, долното течение на река Арда (Янков и кол., 1994; Zalles, Bildstein, 2000).

Извън посочените по-горе райони при случайни наблюдения на птици, тръстикови блатари по време на есенна миграция са наблюдавани в много райони на страната – навсякъде по Черноморското крайбрежие, в Горнотракийската низина, Дунавската равнина, поречието на Дунав, в Добруджа при Славеево, Соколово, Храброво, в района на Алдомировско блато, язовир Церковски, язовир Синапово, язовир Жребчево. Обикновено са наблюдавани единични птици или до 10 индивида. По-големи числености мигриращи тръстикови блатари са наблюдавани при Дуранкулашко езеро – 86 инд. (2003 г.), Аладжа манастир - 30 инд. (2000 г.), при град Каварна– 21 инд. (2004 г.) (НБОИ, 2012).

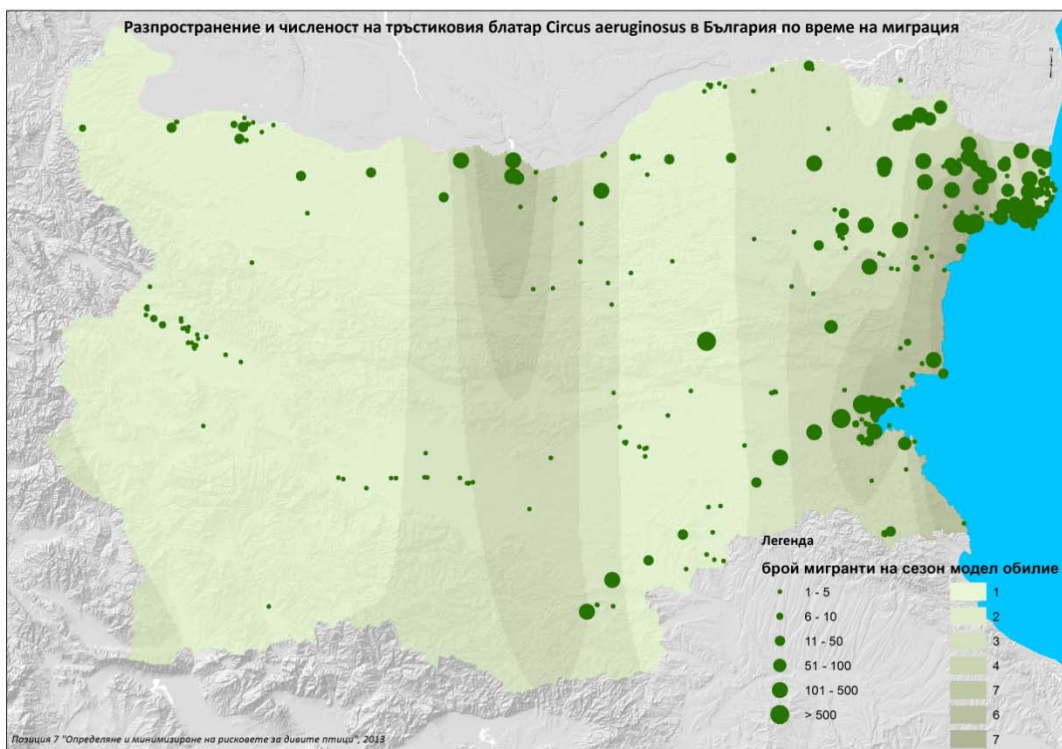
През пролетта на 2005 г. при паралелните проучвания на пролетната миграция в Добруджа са установени тръстикови блатари при село Кремена - 235 индивида за миграционния сезон и при Провадия – 134 индивида. През същия сезон е проведено проучване на пролетната миграция по долината на река Места при село Огняново, като там са регистрирани общо 5 мигриращи тръстикови блатари. В периода на интензивни проучвания на миграцията в Добруджа заради засиления инвеститорски интерес за изграждане на ветрогенератори, мигриращи тръстикови блатари са установени при Бежаново, Сърнино, Василево, Шабла, Пролез, Люляково, Снягово, Карапелит, Росица, Добрин, Александрия, Хаджи Димитър, Суворово, Станата, Преселка, Добротич. Най-много тръстикови блатари за миграционен сезон са прелетели в района на село Бежаново през 2007 г. – 371 инд., в района на село Василево през пролетта на 2010 г. – 221 индивида и в района на село Люляково през 2010 г. – 162 инд. (Герджиков, Илиев, 2011). По време на проучване на пролетната миграция в Дунавската равнина, при село Въбел (защитена зона „Никополско плато“) през 2010 г. са регистрирани 21 мигриращи тръстикови блатари, а при село Сливата през 2011 г. са установени 9 индивида за миграционния сезон.

При случайни наблюдения през пролетния период, мигриращи тръстикови блатари са наблюдавани в района на Бургаските езера, около Варна, Приморска Добруджа, по

поречието на Дунав (Сребърна, Калимок, Свищовско-Беленска низина, Козлодуй) в Дунавската равнина, Софийското поле и по поречието на Марица в Горнотракийската низина. Струпване от около 150 тръстикови блатари е регистрирано в окосена ливада източно от квартал Рилци на Добрич през пролетта на 1991 г. (НБОИ, 2012). Други струпвания на тръстикови блатари по време на пролетния прелет не са регистрирани при случайните наблюдения.

В резултат на проучването на есенната и пролетната миграция в рамките на проекта „Минимизиране на рисковете за дивите птици“ в Северна България през 2011 г., бе установено, че тръстиковият блатар лети на широк фронт над цялата страна, като интензивен прелет се наблюдава в най-източната част на Лудогорието (между Браничево и Дуранкулак) и в централната част на Дунавската равнина (между Ореш и Брестовица). По време на проучването на есенната миграция през 2012 г. бе потвърдено, че в Добруджа има интензивен прелет на тръстиков блатар, най-интензивен по крайбрежието и в Централна Добруджа. Също така бе установено, че в Южна България прелетът на тръстиковия блатар е съсредоточен в източната част на страната, в района между Александрово и Атанасовско езеро, както и в района на Източните Родопи (Върбово, Арката).

По време на проучването на пролетната миграция през 2012 г. в Южна България и Добруджа бе установено, че пролетният прелет на тръстиковия блатар е до голяма степен концентриран в най-източната част на страната – в района на Бургас и в Приморска Добруджа.

Фиг. 46 Разпространение и численост на тръстиковия блатар в България по време на миграция на база на наличната информация

Характеристика на миграцията

Численост и фронт на миграцията

По време на пролетна миграция през България са установени да прелитат около 690 тръстикови блатари в източната част на страната (2012 г.). Като се има в предвид, че тръстиковия блатар мигрира през територията на цялата страна и се концентрира основно по крайбрежието, то прелитаща популация по време на пролетна миграция може да се оцени на около 1000 индивида. През пролетта тръстиковият блатар прелита над територията на цялата страна, като най-интензивен прелет е установен в района на Бургас, между Суходол и Ветрен и в Добруджа между Тервел и морския бряг, като на изток интензивността на прелета нараства.

По време на есенна миграция през България са установени да прелитат 3100 тръстикови блатари в източната половина на страната (2012 г.). Като се отчете фактът, че видът се концентрира по черноморското крайбрежие, но мигрира над територията на цялата страна, на базата на наличната информация може да се предположи, че през България прелитат минимум 3500 тръстикови блатари. Събраните данни показват, че през есента прелетът на тръстикови блатари е на по-широк фронт отколкото през пролетта. В източната част на страната той обхваща територията най-общо от линията Сребърна – Браничево – Провадия – Александрово до морския бряг, като от запад на изток количеството на мигрантите нараства. Има отделни данни тръстикови блатари да летят от нос Калиакра на юг над морето, както и да пресичат Бургаския залив (П. Янков, ус. с.). В Централната Дунавска равнина също се наблюдава, макар и по-малък по интензивност прелетен път за блатарите в района между Ореш и Брестовица. Вероятно част от птиците по този прелетен път продължават на югоизток и преминават през Котленския Балкан, където също е отчетен сравнително интензивен прелет на тръстикови блатари (НБОИ, 2012). Друга част продължават направо на юг и преминават през Източните Родопи. През Източните Родопи преминават вероятно и мигриращите през Софийското поле и долината на Марица птици, поради което в този район също се наблюдава интензивен прелет на тръстикови блатари.

Интензивност и динамика на прелета

Сезонна динамика

Пролетният прелет на тръстиковия блатар започва от средата на март и протича почти до края на май, като най-интензивният прелет е през април. Максимум в прелета се наблюдава в края на март и началото на април (между 28 март и 4 април). Есенната миграция на тръстиковия блатар започва в началото на август и продължава до края на октомври, като основната част от птиците преминават през страната ни през септември. Най-интензивният прелет на тръстиков блатар е през втората половина на август до началото на октомври. Пиковите числености в прелета на вида се отчитат в края на август (между 26 и 29 август), през първата десетдневка на септември (между 6 и 11 септември) и през втората половина на септември (между 17 и 27 септември).

Дневна динамика

Тръстиковият блатар прелита през целия ден между 7 ч. сутрин и 18 ч следобед, като в някои случаи са регистрирани птици дори след 18 ч. при смрачаване. Повечето птици са регистрирани в местата на наблюдение в предобедните часове, както през есента, така и през пролетта.

Тръстиковият блатар лети обикновено ниско, до 200 м през целия ден, като рано сутрин и следобед птиците летят на не повече от 50 м. Между 8 и 16 ч. се наблюдават и птици, които летят на височина между 200 и 500 м, а в обедните часове и над 500 м. През пролетта малък брой птици прелитат над 200 м, а през есента – по голям брой.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

Тръстиковият блатар по време на миграция е наблюдаван да прелита в много широк височинен диапазон – от 0,5 м до 1600 м. Както по време на есенната, така и по време на пролетната миграция мнозинството птици са регистрирани да прелитат на височина до 200 м – до 80% от птиците през пролетта и до 70% от птиците през есента.

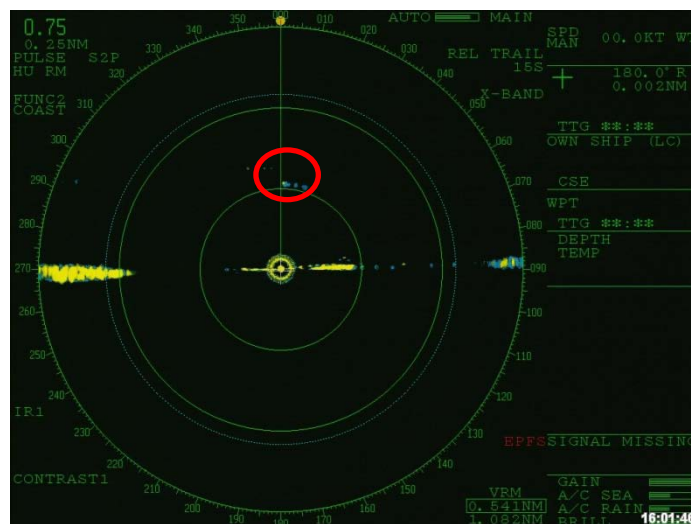
Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите тръстикови блатари през България по време на есенна миграция е север – юг, като в различните райони на страната има специфики. В Западната Дунавска равнина и Софийското поле не може да се дефинира основно направление на прелета, тъй като прелитат малък брой птици, които следват различни пътища. В най-източните части на Добруджа и в Бургаския район между Атанасовско езеро и Равнец основното направление на прелета е североизток – югозапад.

Използване на района за стационаране и нощуване от реещи птици

По време на миграция нощувки на тръстикови блатари се наблюдават по черноморските влажни зони. Блатарите най-често кацат за нощувка в тръстикови масиви (Дуранкулашко езеро, Шабленско езеро, Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Алепу и други) но нерядко и направо на земята за нощувка и за почивка, дори през деня. Извън влажните зони по Черноморието такива места са локализиращи в района на Добрич, между Каварна и Българево, както и западно от Дуранкулак (НБОИ, 2012).

Радарно проучване на миграцията – регистрирани сигнали

Фиг. 47 Прелитач тръстиков блатар засечен с радар